

Jsem rád, že Ministerstvo školství podporuje Microsoft – aneb proč už všichni nejedeme na Linuxu

Dovolím si, z pohledu zaměstnance menší soukromé firmy, reagovat na údajně finančně nákladný a snadno nahraditelný monopol zvaný Microsoft Windows a Microsoft Office. Předem podotýkám, že naše firemní servery běží na Linuxu, instaloval jsem je sám, soukromě jsem se snažil domů a hlavně do firmy vnutit mimo Linux také Open Office, tedy operační systém a kancelářský balíček nabízený „zdarma“, protože jsem původně předpokládal, že ušetříme, při zachování podobné funkčnosti. Ve finále máme všichni Windows XP + Office 2000 / 2003, část lidí včetně mě přešla na notebooky (mám i pracovní pevný počítač), nové počítače již mají Visty + Office 2007, doma pak WinXP + Office 2007.

Článek původně vznikl jako reakce na „brečení“ jednoho podnikatele, který chtěl za státní příspěvky školit zaměstnance firem na používání Linuxu + OpenOffice, tedy programů dostupných zdarma. Lépe řečeno, s nulovou pořizovací cenou. V této chvíli (říjen 2008) přece jen Ministerstvo školství „tlačí“ i linuxová řešení, protože přišlo na to, že jsou „zdarma“, aniž by domyslílo logiku, že žáci se s nimi v reálném pracovním životě pravděpodobně vůbec neseťkají. Později jsem ho doplnil o vlastní praktické zkušenosti a poslední pointou je socialistické chování EU, která jde Microsoftu po krku, aniž by k tomu byl opravdu racionální a lidsky obhajitelný důvod.

Tento text nemá za úkol být provokační nebo agresivní, tento text si jen dovoluje pravověrným linuxákům připomenou, že pracovní nástroj a pracovní entuziasmus nemusí být jedno a totéž. Článek také tak trochu z praktického pohledu ukazuje, proč je linuxových instalací v reálném světě relativně málo a osobně nevěřím, že tomu bude někdy jinak.

1. Průstřelné Windows, neprůstřelný Linux

Jen krátce. Většina způsobů „průstřelu“ systému není zas tak triviální, jak se nám novináři snaží namluvit a ne každý ten systém prostřelit umí či vůbec prostřelit chce. Pokud se budu courat v rámci náplně své práce a nebudu čučet na pornostránky, mohu s klidem předpovědět, že se mi nejspíš nikdo do počítače vloupávat nebude a antivirový program také zůstane v klidu. Při dobře nastaveném firemním firewallu se šance na průnik dále snižuje. Jinak mi ten „průstřelový“ argument silně připomíná klasický rozhovor s uživatelem po pádu systému: „Co si předtím dělал?“ „No, vylezlo na mě takový vlnko, tam bylo něco napsáno a pod tím OK a Cancel“. „Tak jsem kliknul na OK a od té doby mám ten pitomý počítač zase rozbitý“. „A co tam bylo napsáno?“ „Nevím, od toho tady seš ty, ne?“

Vůbec nejlepší je zavirování počítače virem, jehož instalaci uživatel odkliknul jednou firewallu, podruhé windowsům a i potřetí potvrdil, že to s tou instalací myslí opravdu vážně. I když, pravda je, že slib vlnící se kočky na obrazovce zaslepí i vzdělaný mozek. Řečeno jasně, neexistuje na světě systém, který by ošetřil blbost uživatele.

2. Outlook Express, pomsta Microsoftu ...

Outlook Express je poměrně triviální software, jenže tam prostě je a můj táta se v šedesáti učit něco instalovat nebude (mohu mu to udělat já, samozřejmě), na druhou stranu nic mě nenutí ho použít, tedy nepodstatný argument. Mimochodem, odkazovat se na chyby staré spousty let, kdy Outlook Express opravdu byl takovou malilinkatou Microsoftí pomstou, jak se lze stále dodnes dočíst na počítačově zaměřených serverech, je rána pod pás. Starší instalace Linuxu taky nebyly žádná sláva. A že sem se párkrát opravdu moc snažil.

Dnes jsou nabízeny alternativní majlové programy, OK, proč ne. Když jsem se ovšem pokoušel importovat soubor z Outlooku doma do alternativního programu, zjistil jsem, že ten program očekává instalaci Outlooku na počítači, kde je sám instalován, aby následně provedl import. Jako vtip opravdu dobré, leč prakticky nepoužitelné.

3. Vynucená kompatibilita nejen jménem Office ...

Většina firem bude používat kancelářský balík Office, takže Outlook + Excel + Word. Případně PowerPoint, ale ten považuji za méně podstatný. Opět se přenesu přes pohádku o hnusném doc formátu (co takhle AmiPro, Wordperfect, Win602, T602, ...), neboť pamatuji doby, kdy kompatibilita mezi programy nebyla žádná, češtiny byly ve třech mutacích a nejčastější pracovní náplní IT člověka bylo sehnat nějaký softwarový převodník z jednoho formátu do druhého. Snažím se tím sdělit, že tu „kompatibilitu“ mohla dávno zavést jakákoliv firma, neboť „kompatibilita“ zvaná doc formát vznikla víceméně neformálně a já jsem docela rád, že je alespoň ta. Napadat za ni Microsoft opravdu nemusím. Mohu najít několik velmi starých souborů z Wordperfectu či Amipro, dokonce i něco z Win602 by se našlo, budete je umět otevřít?

Vždycky se mi líbil ohebný termín „kompatibilita“, kterou si ti, co o ní nejvíce mluví, nikdy plně neověřili. Mám přístup k počítačům s Office 2000, Office XP (hlásí se tak ...), Office 2003, Office 2007, mezi nimiž jsou soubory bezproblémově přenositelné. Instalace balíku Open Office ve verzi nižší než 2.0 mi způsobovalo okamžité opupinkování, neboť zcela obyčejné dokumenty v něm zformátované se po přenosu do práce přeformátovávaly, některé firemní dokumenty se dokonce rozpadaly natolik exoticky, že jsem velmi rychle přešel zpět na Microsoft. Současná verze Open Office 2.X je výrazně lepší, ale opět nelze při složitějším wordovském či excelovském dokumentu hovořit o zaměnitelnosti Office a Open Office, zas tak komplikované věci nezpracovávám. Abych se vyjádřil zcela jasně, o opravdu plné kompatibilitě se mluvit nedá, nakonec, každý si to může vyzkoušet. Pokud budete bušit nemocní doma v posteli třiceti stránkovou technickou zprávou k projektu za pár miliónů, hezky ji zformátujete, dodržíte styly a vůbec si dáte záležet, pak ji po týdnu doma konečně donesete do práce, kde se po otevření v microsoftím Wordu zcela graficky rozpadne, ušetřili jste jednu OEM instalaci Office od Microsoftu za tři litry, přičemž jste ohrozili vlastní firmě projekt za dva milióny. Stalo se mě osobně. Příště? Ano, cítíte správně, Office od Microsoftu a božský klid.

Samozřejmě, můžete své sekretářce vytisknout deset stránek A4 s radami, které funkce Open Office nemá používat, případně jak se dá jejich potřeba obejít jinou cestou. Až vám bude pokládat padesátý dotaz během jediného týdne (také osobní zkušenost), rád ji ten Microsoft Office koupíte. A věřte mi, že moje zoufalství bylo natolik vysoké, že jsem byl ochoten ho koupit za své, protože očekávaný celofiremní přechod na Open Office byl můj nápad.

Často slyším, jak je snadné naučit se nějaký alternativně kompatibilní program. Ano, svým způsobem je. Háček nastane tehdy, když potřebujete pracovat a najednou máte zrovna ten jeden soubor z tisíce, který není kompatibilní. Případně naopak, potřebujete někomu poslat údajně kompatibilní soubor a on ho ve svém programu čitelně neotevře, přestože ten jeho program je celosvětovým standardem. Pak vás „hra na kompatibilitu“ přestane hodně rychle bavit.

Mimochodem, Office 2007 nabízí možnost uložení dokumentů rovnou ve formátu pdf. K mému překvapení je výsledný dokument stejně kvalitní, jako přímý převod z Acrobatu, za který firma zaplatila nemalé peníze (odpovídající zhruba třem OEM Office 200x) a ještě ke všemu je objemově menší při vizuálně shodné kvalitě. Je opět Microsoft ten špatný?

4. Gimpem nahradíte cokoli grafického

Než jsem si poprvé osahal Gimp, věřil jsem výše uvedené větě. Jenže, totálně nestandardní ovládání nepodobajícím se ničemu jinému mě poměrně rychle naučilo vrátit se k Woknům. Dále není třeba rozebírat. Gimp umí hodně, ale za tvrdou cenu, kterou je málokdo ochoten zaplatit (pro méně chápavé, nemluví o penězích).

A tak jsem domů koupil Zoner v nejvyšší verzi, pro fotografické amatéry naprosto dokonalý program. V práci máme standardní verzi, ta v pohodě stačí. Existují samozřejmě jednodušší řešení a jsou zadarmo.

5. Windows jsou plnohodnotně nahraditelná Linuxem

Existence plnohodnotných systémů by se strašně moc hezky poslouchala, kdyby to byla pravda. Vždy mě pobaví, jak lehce se autoři podobných sdělení přenášejí přes „hardwarová externí zařízení“, ke kterým potřebuji nějaký ovladač, neboť bez něj je to jen poněkud předražené těžitko na stůl. Pro řadu z nich, například pro barevnou síťovou tiskárnu či speciální síťovou kopírku/tiskárnu ovladače pod Linux neexistují, když už ano, nemají stejný rozsah funkcí, jako ty windowsové (čest výjimkám). O scannerech ani nemluvě. Mohu si samozřejmě třeba rok počkat, jestli mi je někdo neudělá, to se ovšem šéfovi asi nebude líbit. Ona až přehnaná důvěra v absolutní kompatibilitu se zcela standardizovaným a značkovým hardwarem (grafické karty, mainboardy, ...) mě po řadě negativních pokusů už také nebere, není totiž stoprocentní, byť jsem Linux nakonec nainstaloval na všechny počítače, kam jsem potřeboval. A to nemluví o kompatibilitě výukových prostředků ve školství, interaktivních tabulí, interaktivních LCD monitorů, atd., tam linuxová varianta neexistuje vůbec.

Podobně se všichni rytíři skupiny „jeden za všechny, všichni za Linux“ vyhýbají tomu úplně nejdůležitějšímu, programům běžně používaným ve firmách na práci nebo nakonec i doma. Pro soukromé účely mám zakoupeny legální programy v cenové relaci přes deset tisíc korun (Windows XP, Corel, Zoner, Office 2007, ..., samozřejmě pár her), přičemž ani jeden z nich nemá plnohodnotnou náhradu pod Linuxem. O tom, že bych rozběhl pod Linuxem svůj kinofilmový scanner si mohu nechat zdát, existuje sice náhražkový program, ale děkuji, nemám zájem, chci používat původní, vyhovuje mi. V práci je těch programů ještě více, opět nelze hovořit o plnohodnotné náhradě. Tohle je klíčový bod mé argumentace, kolem kterého se dále budu točit. Větší společnosti používající programové balíky za stovky tisíc (třeba AutoCAD, profesionální střih videa, 3D animace a modelování, ...) jsou na tom ještě jednoznačněji.

Jinak sám běžně používám v rámci práce mimo Office plné verze programů Corel 11, Adobe Acrobat, Zoner 10, AutoCAD 2008 LT a levnou odnož elektrikářského programu. Dále spoustu ovládacích / programovacích programů pro specializovaná zařízení, která mě tak trochu živí. Zrovna tak technici, ty programy sice používat nepotřebují, ale do konfiguračních souborů či výkresů vidět musí. Pod Linuxem nefunguje ani jeden z nich. Že bych tedy dal Linux sekretářce? A sakra, zase tady máme pár programů, které do naší práce patří, ovšem linuxové varianty nula bodů, třeba takové účetnictví. Co takhle syn našeho staršího technika? Hraje hry a skládá hudbu, taky nic. A příbuzný, profesionální truhlář??? Modeluje nábytek svým zákazníkům ve specializovaném programu, nikoliv levném, takže – taky nic. Stačí?

5. Linux je plně kompatibilní s veškerým běžným hardwarem uvnitř PC

Pokud s linuxem běžně pracujete a znáte ho, krátká odpověď zní – není. Grafické prostředí si o rychlosti Windows může nechat zdát, rozchodit plně funkční linuxovou instalaci často znamená řadu hledání na internetu. Občas mě potkal specifický problém na integrovaných grafických kartách, zmizel kurzor myši. Byl tam, reagoval, ale nebyl vidět. Řešení neexistovalo (dnes možná ano, poslední rok jsem dal linuxu košem), na několika boardech jsem vyzkoušel řadu instalací (Ubuntu, Suse, Mandriva, ...) a tento problém některé měly, některé ne. Občas musíte použít starší driver nebo mu poněkud modifikovat parametry, občas něco jiného. Vždy mě to stálo kvanta času a vyřešil jsem to.

Hluboce smekám před linuxovou komunitou, která mě, linuxové trubce, dříve či později poradila ten správný figl. Můj problém byl však v tom, že mě právě to hledání figlů a obcházení toho, co mi ve Woknech vždycky fungovalo, přestávalo bavit, protože mi ve výsledku jen užíralo čas.

Abych nebyl za chytrého, moje úplně první instalace Mandrivy byla v pohodě, nastaveno, naučeno připojování / odpojování jednotek, relativně klídek. Jenže pak nastal okamžik vypnutí počítače z textové řádky. A já nevěděl jak. A tak volám do firmy, která je programátorská, a vysvětluji známému situaci. Když se dostatečně vychechtal, za

Ještě během psaní tohoto textu dostal celý článek, a opravdu jsem tento úmysl neměl, nečekanou pointu. Potřebovali jsme od poměrně známé firmy produkující účetní software odbornější a samozřejmě placenou konfiguraci našeho firemního linuxového serveru, na kterou mi již nestačilo to málo znalostí, co mám. Takže jsem ji poptal, má na to specialistu a zároveň požadoval nastavení pro on-line přístup do účetnictví zvenčí, což se jí už dělat nechtělo. Tím jsem byl postaven před situaci – požadovat něco provázaného po dvou firmách, tedy dvou lidsky zcela nekompatibilních odbornících, a když to nebude fungovat, bude se jeden odvolávat na druhého, přičemž já tomu nerozumím a nemám je jak rozsoudit. Lehce arogantní a naprosto neochotný linuxový „specialista“ firmy dodávající účetnictví mně našťval (a mého šéfa) natolik, že dnes máme v provozu nový server se serverovým softwarem od Microsoftu (Server 2003). Nainstalováno / nastaveno za jedno odpoledne včetně toho účetnictví. Tím jsem v rámci firmy s linuxem definitivně skončil.

9. Pro státní správu je linux to nejlepší

Co se týká státní správy, jak jsem uvedl výše, soukromý či firemní sektor jede na Microsoftu nikoliv pro to, že by miloval Billa Gatese, ale čistě proto, že celé řešení funguje, nezpůsobuje nějaké výraznější problémy a z pohledu nákladů na pracovní sílu je jeho cena naprosto zanedbatelná. Většina problémů není způsobena tím, že si Bill Gates najal ty hloupější programátory, protože ti dobří pracují pro Linux, ale zcela prostě stupidním chováním uživatelů. Náklady na státní správu jsou enormní, ovšem netýká se to až tak cenové politiky Microsoftu, ta je tady velice příjemná, nakonec ceny pro školy jsou téměř symbolické. Tj. přestože také Microsoft občas nemusím a přál bych Linuxu úspěch, nenabízí mi, na rozdíl od Microsoftu, univerzální a dlouhodobě stabilní řešení (z pohledu potencionálně potřebných programů). Když státní správa plně přejde na Linux, ušetří nám pár promile svých ročních nákladů, třeba ve formě jedné štedré dotace na fotbalový stadion, ale nic víc. Soukromý či firemní sektor pojede na zajetém a osvědčeném řešení zcela prostě dál. Nakonec, přes mé touhy přehodit celou firmu na Linux jsem rád, že mi na něm zůstal alespoň ten server. Já vím, teď už ani ten ne.

Jinak z pohledu pracovní síly je pohled na Linux kontra Wokna jednoduchý, řešení vás bude stát stejné peníze. Samozřejmě, jakmile sečtete cenu za Microsoftův software pro státní správu, bude to hrozná částka. Když jí vydělíte počtem lidí a měsíců, dostanete se k měsíční částce na úrovni hotového jídla v běžné restauraci, viz výše. Pak to ovšem není, z pohledu jiných miliardových úletů státní správy a se vši úctou ke komukoliv, téma na diskuzi.

Jsem proti Linuxu?

Ale vůbec ne, nakonec, v úvodu se o tom zmiňuji, sám jsem si ho nejednou osahával, ale pro mé potřeby doma nestačí a v práci také ne. Proto mě v řadě tak trošku antiMicrosoftův článků strašlivě zaráží totální odtržení autorů od praxe. Mimochodem, jako kuriozitu mám uschovaný majl, v kterém mi student fakulty elektrotechnické v reakci na jiný můj článek zcela vážně radí, že mám státní správě posílat nabídku v otevřeném formátu dokumentů a přikládat software, kterým je následně otevře. Fantastický entusiasmus proložený sladkou naivitou. I když více by sem sedělo – hloupostí.

Poslední otázkou je, proč Linux neprorazil na domácí počítače. Odpověď je prostá - protože děti i rodiče chtějí hrát hry a tady je nabídka více než tristní. Tak si prostě nelžeme do kapsy, že existuje rovnocenné řešení, když to není pravda. Existuje řešení zadarmo, za splnění podmínky určitých kompromisů, případně za hodiny brouzdání po linuxových diskuzních fórech, kde po čase sice najdete řešení vašeho konkrétního problému, ovšem ten váš čas bude ve finále natolik drahý, že koupě Windows bude v tomtéž okamžiku levnější. Když zaplatíte profíka, bude to totéž v bledě modrém. Zlatí Microsoftem vyškolení autorizovaní inženýři, znáte někoho takového na stejné (a v řadě lidí srovnatelné) odborné úrovni pro Linux bez ohledu na typ distribuce či aktuální verzi jádra?

Osobně držím linuxové komunitě palce, protože linuxové distribuce jsou pro nenáročné uživatele počítačů již slušně použitelné a při domácím využití počítače na posílání majlů, občasné psaní dopisů či vedení účetnictví v excelovských tabulkách je to řešení solidní a zcela postačující. Rovněž jí přeji mnoho entuziasmu, protože je a bude potřeba.

Závěrem podotýkám, že nejsem agent Microsoftu. Často buším vztekle do stolu, když Word či Excel se svými sofistikovanými funkcemi dělají něco jiného, než chci já nebo než popisuje manuál. Taky mě naštvála nemožnost na konkrétní hardware nainstalovat Windows XP na raidové pole typu 5, neboť jsem to šéfovi sliboval a byl to počítač na stříh videa pro něj domů. Znáám modré obrazovky, byť už ne z Windows XP, znám nádhernou spolehlivost Windows 2000, absolvoval jsem řadu nerváků s počátečními pokusy se systémem Windows for Workgroups a řadu čistých instalací s MS DOSem či DR DOSem, kde autoexec.bat a config.sys o pár řádkách konfigurovalo celý systém, do kterého pak nekecalo dalších padesát programů. Psal jsem ve Wordperfectu, v T602, Win602, pak v AmiPro a nakonec ve Wordu, pěníl nad Kamenickými či Latin2, sháněl převodníky čehokoliv na cokoliv, doťukával ve dvacetistránkovém dokumentu diakritiku, rozkládal databáze na texty v programech psaných v legálním (a mém osobním) borlandím C++. Před dvaceti lety jsem si napsal pro svůj program driver pro myš, byl to mix assembleru a C++, protože ho MS DOS prostě neměl a já ho potřeboval. Fakt po ničem z toho už netoužím, uff.

Ve výsledku jsem rád, že ten nenáviděný Bill Gates vytvořil něco, co používají milióny lidí a ono to v jádru docela funguje.

Největší překvapení pro mě plynoucí z tohoto textu, taková třešnička na dortu, je to, že by mě nenapadlo, poté, co jsem se snažil Microsoft z firmy zcela odstranit, že na něj pár let poté budu psát oslavné texty, a naopak, ve firmě v tomtéž okamžiku už žádný Linux nebude.

Miluju Microsoft! ☺

PS: *A protože nemožnost dostat majly z pracovního notebooku (Outlook 2007) na domácí PC mi vadila stále více, nahradil Open Source legálně koupený Office 2007. Navíc patřím mezi pitomce, jak se často v článcích na internetu a diskuzích pod nimi uvádí, kteří si kupují Visty. Proč? Proto, líbilo se mi prostředí a tak jsem si prostě udělal radost. Máte s tím problém?*

Jan Hlinák
jhlinak@fotoamater.cz